

Onderzoeksplan: Evaluatie Energieagenda 2010-2020

Opdrachtgever: Bert Doedens

Opdrachtnemer/projectleiding: Willem de Graaff

Portefeuillehouder(s): Anne-Marie Spierings

Doorlooptijd: juni - oktober 2018

Versie d.d.: 11 juni 2018

1 Aanleiding/achtergrond/probleemstelling

De Energieagenda 2010-2020 is in 2010 vastgesteld door PS onder een heel ander gesternte dan het huidige. Dat laat de ondertitel al zien, energietransitie als kans voor innovatie en duurzaamheid. In 2010 werd de energietransitie primair gezien als een mogelijkheid om de economie van Brabant te versterken. Immers, de benodigde innovatieve capaciteit was (en is) volop aanwezig in Brabant. De Energieagenda sluit daarmee ook goed aan op de Agenda van Brabant waarin het toekomstperspectief van Brabant wordt geschetst.

Op basis van de Energieagenda is in twee tranches budget verstrekt voor de uitvoering. De eerste tranche € 71 mln groot, is ingezet in de drie speerpunten Zon PV, Biobased Economy en Elektrisch rijden/Slimme netwerken. In een tweede tranche is € 60 mln geïnvesteerd in het Energiefonds, dat geacht wordt revolverend te investeren in projecten op de eerder genoemde terreinen. In het Bestuursakkoord 2015-2019 is nog eens € 30 mln beschikbaar gesteld voor het Uitvoeringsprogramma 2016-2019 (incl. aanvullend Uitvoeringsprogramma 2018-2019).

Bij deze financiële impuls stelt de Energieagenda dat de provincie een aanvullende rol heeft ten opzichte van Rijk en gemeenten. Die rol omvat het leggen van verbindingen tussen partijen uit de regio, regie voeren op vraag en aanbod van energie, drempels in de uitvoering wegnemen en een efficiënt vergunningenbeleid.

Uit de tussentijdse evaluatie van met name het eerste uitvoeringsprogramma (uitgevoerd in 2014 door Technopolis) blijkt dat daar waar het gaat om de innovatiegerichte speerpunten er goede voortgang wordt geboekt, maar dat de meer operationale doelstellingen wat achterblijven. Technopolis concludeert: 'de bijdrage van de Energieagenda aan de beperking van de klimaatverandering lijkt (erg) veel kleiner te worden dan de potentie die de Energieagenda schat'.

In 2016 wordt, mede naar aanleiding van de evaluatie uit 2014, een tweede uitvoeringsprogramma energie vastgesteld. Dat uitvoeringsprogramma wordt geplaatst binnen het kader van de Energieagenda 2010-2020. De Energieagenda wordt niet herzien. De rol van de provincie wordt echter wel een andere. De provincie neemt, bij de vertaling van het Nationale Energieakkoord naar de Brabantse realiteit, het voortouw om samen met de partners dit te gaan realiseren. Daarnaast wordt niet meer gesproken over potenties, maar over gekwantificeerde doelen, te weten:

- Verduurzamen van de Brabants energievoorziening
 - o Opwekking duurzame energie: 14% in 2020
 - o CO2-reductie tov 1990: 20% in 2020
- Vergroening van de Brabantse economie
 - o 4 mld omzet per jaar in 2020
 - o 15.000 tot 25.000 fte werkzaam in de duurzame energiesector (gekoppeld aan eerste tranche investeringsagenda)
- Draagvlak voor energietransitie
 - o 100.000 Brabanders doen mee (energiecoöperatie, buurkracht etc)

- 500.000 Brabanders hebben geïnvesteerd in de opwekking van duurzame energie

Ook wordt in 2016 een vijftal versnellingspaden geïntroduceerd, te weten:

1. Gebouwde omgeving
2. Smart and Green Mobility
3. Energieneutrale industrie
4. Sustainable energyfarming
5. Energieke landschappen

De provincie wil samen met andere partijen initiatieven ontwikkelen en ontplooiën, waar ruimte is voor steeds wisselende samenwerkingsverbanden en waarbij wij afhankelijk van de situatie ook voor verschillende rollen kiezen. Dit resulteert in onder andere het Brabants Energieakkoord en oprichting van de Brabantse Energie Alliantie (BEA). Daarnaast is in het kader van samenwerking IPO/VNG gestart met pilots voor Regionale Energiestrategieën (RESsen), waarvan 2 in Noord-Brabant. Inmiddels hebben 3 regio's (West-Brabant, Midden-Brabant en Zuid-Oost Brabant) een RES en is in N.O.Brabant gestart met het opstellen daarvan. De provincie is op verzoek van de regio's betrokken (zie Statenmededeling dec.2017) over de stand van zaken.

Op verschillende inhoudelijke speerpunten kiest de provincie voor een programmatische aanpak. Te denken valt aan een 100.000 voertuigenplan om elektrisch rijden te stimuleren, activiteiten rondom de aanleg van een aantal windturbines (Windenergie A16), de inzet van zero-emissie bussen in het OV, energiebesparing in de industrie, in woningen etc. Daarnaast blijft ingezet worden op innovatie. Kenmerkend voor het beleid is de veelheid aan raakvlakken met andere beleidsterreinen, waarbij in verschillende gevallen het energiebeleid een randvoorwaardelijke rol speelt.

De Energieagenda 2010-2020 is door middel van opeenvolgende uitvoeringsprogramma's in de loop van de tijd een veelomvattende agenda geworden, waarin sprake is van een aantal bewegingen:

- Verbreding van de agenda
- Koppeling met andere beleidsterreinen
- Toevoeging van doelen

Een belangrijk deel van deze wijzigingen zijn mede ingegeven door ontwikkelingen op nationaal en internationaal niveau. Zo is in 2016 het klimaatakkoord van Parijs getekend. In dit akkoord worden verregaande doelen geformuleerd, zo moet door de beperking van de uitstoot van broeikasgassen (waaronder CO₂) de klimaatverandering worden beperkt. Nederland is één van de ondertekenaars van dit klimaatakkoord. Ook provincies, gemeenten en andere overheidsorganisaties hebben verklaard zich aan te sluiten bij dit akkoord, waardoor ook de doelstellingen uit dit akkoord voor lagere overheden van belang zijn geworden. Klimaat is belangrijk onderdeel van Regeerakkoord, en vandaar opgenomen in InterBestuurlijk Programma, op basis waarvan deze zomer het Klimaat- en Energieakkoord op hoofdlijnen wordt vastgesteld. Inmiddels werkt ook het Rijk aan een nieuw energie-akkoord (INEK), om een versnelling van de energietransitie mogelijk te maken.

Het geheel overziende, is geconstateerd dat de Energieagenda 2010-2020 in december 2018 moet worden opgevolgd door een nieuwe Energieagenda. Deze agenda wordt inmiddels voorbereid. Daarvoor is het wenselijk om de Energieagenda 2010-2020 te evalueren omdat we als onderdeel van de voorbereidingen voor deze nieuwe Energieagenda inzicht willen hebben in de effectiviteit van het sinds 2010 gevoerde beleid. Vanwege de opzet van een beleidsagenda gecombineerd met verschillende uitvoeringsagenda's, ligt een standaardevaluatie niet voor de hand, gelet op de reeds beschikbare evaluaties van de uitvoeringsprogramma's en enkele majeure instrumenten, zoals de fondsen.

Om die reden willen we in een beperkt onderzoek met name het samenspel tussen de agenda en de uitvoeringsprogramma's in beeld krijgen. Het gaat ons daarbij om een slimme en op leren gerichte evaluatie, die een aanvulling is op wat al beschikbaar is.

2 Onderzoeks-/kennisvraag

In deze evaluatie moet worden voortgebouwd op wat al is onderzocht. Bovendien willen we de resultaten van de evaluatie benutten voor de nieuwe Energieagenda. Tegen deze achtergrond willen we in het onderzoek een antwoord op de volgende vragen:

1. Sluiten de uitvoeringsprogramma's logisch aan bij de Energieagenda 2010-2020 en maken deze investeringsagenda's ook optimaal gebruik van de gewijzigde omstandigheden? Hierbij dienen de doelen zoals geformuleerd bij de start van de Energieagenda als ook het uitvoeringsprogramma als uitgangspunt te worden genomen.
2. Hoe heeft de provincie hierbij haar rollen ingevuld, welke rolinvullingen zijn effectief gebleken en wat zijn de geëigende en effectieve rollen voor de toekomst?
3. Zijn de provinciale middelen op een effectieve en efficiënte manier ingezet?

3 Reeds beschikbaar onderzoek / literatuur

ENERGIETRANSITIE (algemeen)

- Bijlage 1 bij statenvoorstel 61/10. Factsheet Energietransitie als kans voor innovatie en duurzaamheid
- Statenvoorstel 59/10 inzake Energietransitie als kans voor innovatie en duurzaamheid; investeringsvoorstel eerste tranche investeringsstrategie
- Advies van de commissie voor Economie, Mobiliteit en Grote Stedenbeleid over Statenvoorstel 59/10 inzake Energietransitie als kans voor innovatie en duurzaamheid, investeringsvoorstel eerste tranche investeringsstrategie
- Memorie van Antwoord/Nota van Wijziging/Herzien ontwerp-besluit bij Statenvoorstel 59/10 inzake Energietransitie als kans voor innovatie en duurzaamheid. Investeringsvoorstel eerste tranche investeringsstrategie

- Statenmededeling Evaluatierapport Energie en Discussiestuk Aanvullen Investeringsvoorstel
- Bijlage 2 Statenmededeling Evaluatierapport Energie en Discussiestuk Aanvullend investeringsvoorstel: Tussenevaluatie Uitvoeringsprogramma Energie door CE Delft
- Begrotingswijziging 76/17 gereserveerde middelen Energie voor uitvoering energietransitie 2018-2019
- Statenmededeling Aanvullend Uitvoeringsprogramma Energie 2018-2019
- Ontwerpbesluit Begrotingswijziging 76/17 gereserveerde middelen Energie voor uitvoering Energietransitie 2018-2019
- Memo aan Provinciale Staten van Gedeputeerde Spierings over Energiebeleid in het nieuwe regeerakkoord
- Memo aan Provinciale Staten van gedeputeerde Spierings over reactie provincie op aanbevelingen Uitvoeringsprogramma Energie door CE Delft

LIJN REGIE

- Statenmededeling Stand van zaken Regionale Energiestrategieën

LIJN GEBOUWDE OMGEVING

- Statenmededeling stand van zaken van het project energieneutrale woningvoorraad (Nul-Op-de-Meter)
- Statenmededeling Een verkenning van stimulerende regelingen voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving
- Bijlage 1 Statenmededeling Een verkenning van stimulerende regelingen voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving. Overzicht duurzame instrumenten bij statenmededeling: Toelichting overzicht van instrumenten
- Statenmededeling subsidieregeling Asbest eraf, zonnepanelen erop
- Bijlage 1 statenmededeling subsidieregeling Asbest eraf, zonnepanelen erop: Tweede wijzigingsregeling asbest eraf, zonnepanelen erop Noord-Brabant
- Statenmededeling Verduurzaming Brabantse Sportaccommodaties
- Statenmededeling Eerste resultaten pilot verduurzaming sportaccommodaties
- Statenmededeling Verduurzaming Sportaccommodaties

LIJN SUSTAINABLE ENERGY FARMING

- Statenmededeling Stand van zaken Sustainable Energy Farming: uitvoeringsprogramma Energie

LIJN ENERGIENEUTRALE INDUSTRIE

- Statenmededeling Samenwerkingsovereenkomst Amer Warmtenet
- Bijlage 1 Statenmededeling Samenwerkingsovereenkomst Amer warmtenet: organogram van de samenwerking Amernet
- Bijlage 2 Statenmededeling Samenwerkingsovereenkomst Amer Warmtenet: schema doelen en inspanningen samenwerking Amernet

LIJN ENERGIEKE LANDSCHAPPEN

- Statenmededeling Stand van Zaken Energieke Landschappen

- Statenvoorstel 80/10 inzake verzoeken tot het vaststellen van een provinciaal inpassingsplan voor windenergie
- Bijlage 1 bij Statenvoorstel 80/10, formulier verzoek inpassingsplan windenergie
- Statenmededeling Provinciaal inpassingsplan Project Windenergie A16 zone
- Bijlage 1 Statenmededeling Provinciaal inpassingsplan Project windenergie A16 zone: Convenant windenergie A16 zone
- Bijlage 2 Statenmededeling Provinciaal inpassingsplan Project Windenergie A16 zone: kaart van het gebied met begrenzing en verwijzing naar de website
- Statenvoorstel 99/16 provinciale coördinatie-regeling (PCR) voor project windenergie A16-zone
- Ontwerpbesluit Statenvoorstel 99/16 provinciale coördinatie-regeling (PCR) voor project windenergie A16 zone

LIJN SMART EN GREEN MOBILITY

- Ter bespreking bij statenvoorstel 59/10 de notitie Toevoeging elektrisch rijden en slimme netwerken aan investeringsvoorstel eerste tranche investeringsstrategie (EMG-1131)
- Bijlage 3 bij statenvoorstel 59/10, toevoeging aan investeringsvoorstel het voorstel elektrisch rijden en slimme netwerken.
- Statenmededeling Elektrisch rijden in Noord-Brabant
- Bijlage 1 statenmededeling Elektrisch rijden in Noord-Brabant: 100.000 voertuigenplan
- Statenmededeling laadinfrastructuur voor elektrisch rijden
- Statenmededeling Plan van aanpak Brabantse proeftuin Elektrisch rijden
- Bijlage 1 Statenmededeling Plan van aanpak Brabantse proeftuin elektrisch rijden: Aanpak Brabantse proeftuin 100.000 EV
- Bijlage 2 Statenmededeling Plan van aanpak Brabantse proeftuin elektrisch rijden: Wegingsfactor voertuigen in doelstelling 100.000 EV

FONDSSEN

- Statenmededeling Evaluatie fondsen uit de eerste en tweede tranche Investeringsagenda Essent
- Bijlage 1 Statenmededeling Evaluatie fondsen uit de eerste en tweede tranche Investeringsagenda Essent: Evaluatie Brabantse fondsen 2013-2016
- Bijlage 2 Statenmededeling Evaluatie fondsen uit de eerste en tweede tranche Investeringsagenda Essent: Infographics Brabantse fondsen
- Statenmededeling Energiefonds Brabant

4 Resultaat / verwachte eindproduct

Het resultaat van het onderzoek is tweeledig.

1. Een helder document waarin voldaan wordt aan de vereisten van een onderzoek in het kader van artikel 217a. Dat wil zeggen, op basis van het onderzoek kan een

goed beeld worden verkregen van de effectiviteit en efficiency van het door GS gevoerde beleid;

2. Vanuit het onderzoek aanknopingspunten bieden voor mogelijk in te zetten instrumenten in een nieuw energiebeleid, inclusief aangrijpingspunten voor eventuele aanpassingen binnen het instrumentarium.

Wij verzoeken de uitvoerder beide resultaten in een helder verwoord document te vervatten, waarbij wij streven naar kort, bondig en toegankelijk.